

Predlog rezolucije o reindustrijalizaciji Crne Gore (u daljem tekstu Predlog rezolucije), broj 00-71/18-4 od 19. septembra 2018. god, koji je Skupštini Crne Gore podnijela grupa poslanika, a koji je Skupština Crne Gore dostavila Vladi Crne Gore na dalji postupak, Ministarstvo ekonomije je razmotrilo, i u vezi s tim daje sljedeće

MIŠLJENJE

Imajući u vidu da su ciljevi i strateška opredjeljenja industrijskog razvoja Crne Gore definisani u Industrijskoj politici Crne Gore do kraja 2020. godine, u pogledu prvog dijela uvodnog teksta Predloga rezolucije koji se odnosi na potrebu kreiranja uslova za povećanje konkurentnosti crnogorske ekonomije i industrije, Ministarstvo ekonomije izražava stav da je većina iznijetih ocjena već razmatrana prilikom izrade ovog važnog strateškog dokumenta i zaključuje da su predmetne teme adresirane na adekvatan način.

U tom smislu, Ministarstvo ekonomije ističe da su važećom industrijskom politikom, koju je Vlada Crne Gore donijela sredinom 2016. god, definisani strateški okviri i prioriteti razvoja industrije koji imaju realnog osnova da se ostvare i omoguće otvaranje novih radnih mjesta, veće prihode i bolji životni standard, kao i ubrzan inovativni razvoj svih regiona. Kroz jednogodišnje akcione planove, koji predstavljaju osnovni instrument za sprovođenje politike, realizuje se gotovo 70 mjera i aktivnosti koje imaju direktan uticaj na povećanje bruto dodate vrijednosti, zaposlenosti, izvoza, rješavanja pitanja regionalnog razvoja i strukturnog usklađivanja privrede. U skladu sa utvrđenim ciljevima i aktivnostima Industrijske politike u kontinuitetu se sprovode aktivnosti ka boljoj valorizaciji potencijala crnogorske industrije, posebno prerađivačke industrije. U tom kontekstu evidentan je pomak u pravcu ciljanog industrijskog razvoja i efikasnijeg usmjeravanja državne podrške kroz raznovrsne programe za unaprjeđenje konkurentnosti i privlačenje investicija, koji se odnose na obezbjeđivanje povoljnih kreditnih linija i faktoringa, podsticaje za direktne investicije, podršku za uvođenje standarda i formiranje klastera, podršku za modernizaciju i inovacije u proizvodnji, što, u kombinaciji sa mjerama i programima u oblasti tržišta rada, obrazovanja i nauke, doprinosi stabilnom i održivom razvoju prerađivačke industrije odnosno industrije u cjelini.

U odnosu na drugi dio uvodnog teksta Predloga rezolucije, koji se odnosi na loše ocjene stanja u sektoru industrije, smatramo da navedeno isključivo ima političku konotaciju, gdje se akcenat stavlja na nepotpune i netačne informacije na račun sprovedenih procesa privatizacije, pojedine aktere u sektoru industrije i stručni kadar u Crnoj Gori, koji nesumnjivo aktivno radi na kreiranju uslova za povećanje konkurentnosti crnogorske industrije i ekonomije, u cjelini. Dodatno, uvažavajući dosadašnje rezultate Vlade Crne Gore, ocjene koje se odnose na kadrovski potencijal Vlade odnosno Ministarstva ekonomije, kao i ocjene koje se odnose na kvalitet ključnih strateških dokumenata, smatramo krajnje nekorektnim i, prije svega, netačnim.

Predlog rezolucije obuhvata 11 tačaka, na koje su u daljem tekstu dati pojedinačni komentari, kao i generalni zaključak.

Tačka 1: Ministarstvo ekonomije je već, prilikom izrade Industrijske politike Crne Gore do kraja 2020. godine, pažljivo razmatralo strukturu crnogorske ekonomije koja se, evidentno, značajno promijenila u posljednjih 15 godina, što je rezultiralo stanjem gdje je nivo ekonomske aktivnosti prvenstveno zavisio od uslužnih sektora, dok je sektor industrije imao značajno manji doprinos u stvaranju nove vrijednosti. U tom kontekstu je i definisana je politika koja u svom fokusu nema samo sektor industrije u užem smislu (vađenje ruda i kamena, prerađivačka industrija i snabdijevanje električnom energijom), već okvir i usmjerenje industrijske politike čine smjernice i principi Industrijske politike EU i preporuke za region Zapadnog Balkana. S tim u vezi, ovaj sektor se usmjerava na povezivanje sa drugim relevantnim sektorima (uslužni

sektor, građevinarstvo) kako bi se stvorili novi izvori ekonomskog rasta, podstakla resursna efikasnost i omogućila modernizacija industrije prema proizvodnji sa većom dodatom vrijednošću.

Tačka 2: O potrebi kontrolisanja eksploatacije i izvoza rude i drvne sirovine, ističemo da se pomenuto kontroliše samim tim što eksploatacija prirodnog bogatstva, osim što se zakonski uređuje, u potpunosti sprovodi planski. Ujedno, Vlada sprovodi sve dodatne radnje u cilju uređenja i otklanjanja prepoznatih slabosti u oblasti zaštite prirodnih resursa.

Tačka 3: Povodom važnosti procesa deindustrijalizacije, a svjesni činjenice da kontinuirana deindustrijalizacija povlači za sobom značajne rizike u smislu sektorske neuravnotežene, nedovoljno diverzifikovane i ekonomije osjetljive na eksterne ekonomske šokove, Ministarstvo ekonomije ističe da je pomenuti proces, takođe, bio predmet detaljne i opširne analize prilikom izrade industrijske politike. U tom smislu, vodeći se isključivo prepoznatim prioritetima, poput potrebe podsticanja rasta i razvoja preduzeća, uspostavljanja preduslova za efikasnije korišćenje raspoloživih resursa i razvoja potrebne infrastrukture, kao i jačanja inovativnosti, definisani su strateški ciljevi predmetne politike. Dakle, navedeni stav je prepoznat u aktuelnom strateškom dokumentu, a kroz brojne mjere i programske aktivnosti aktivno se radi na prevazilaženju evidentiranog stanja.

Tačka 4: U vezi sa pitanjem reindustrijalizacije Crne Gore, koje, prema navodima u Predlogu rezolucije, treba definisati kao pitanje od najvećeg nacionalnog interesa, Ministarstvo ekonomije kroz Industrijsku politiku ovo pitanje posmatra u kontekstu uspostavljanja moderne industrije kao pokretača ukupnog ekonomskog razvoja. U tom smislu, implementacija velikog broja programa i aktivnosti kojima se podstiče preduzetništvo, inovativnost, investicije i tehnološka modernizacija, omogućava kreiranje novih industrijskih proizvoda, procesa zasnovanih na savremenim tehničko-tehnološkim dostignućima, razvoj novih industrija u nastajanju i njihovo grupisanje u klastere uz istovremeni prelazak na ekonomiju zasnovanu na znanju. Istovremeno, kroz povezanost sektora industrije sa pratećim sektorima, uz podršku naučnih institucija i jačanjem veza između ekonomije i istraživačke zajednice, dodatno se doprinosi modernizaciji crnogorske industrije, a što je takođe prepoznato mjerama Industrijske politike koje se implementiraju uz podršku nacionalnih i EU fondova.

Tačka 5: Upravo prepoznajući važnost konkretno prerađivačke industrije, kako za sektor industrije tako i za cjelokupnu ekonomiju, na predlog Ministarstva ekonomije, Vlada Crne Gore donijela je Strategiju razvoja prerađivačke industrije Crne Gore 2014-2018. Mjere koje su bile predmet primjene ove strategije, od momenta usvajanja sveobuhvatne industrijske politike sadržane su u akcionim planovima iste, a usmjerene su na proširenje i ubranu modernizaciju postojećih i razvoj novih kapaciteta, istraživanja, nove investicije i inovacije uz povoljan poslovni ambijent. U skladu sa navedenim i već ranije prepoznatom potrebom povećanja konkurentnosti i produktivnosti, odlučeno je da transformacija industrije bude zasnovana na značajnim investicijama u prerađivačku industriju usmjerenu ka višim fazama prerade, znanju i vještinama, istraživanju i razvoju, pa je Ministarstvo ekonomije je stava da je predmetna tema adekvatno obrađena te da se potrebne aktivnosti sprovedu u kontinuitetu.

Tačka 6: Sa stavom u ovoj tački, kojim se nalaže da pravosudni organi preispitaju osnovanost dostavljenih tužbi i mnoge druge indicije o protivzakonitim radnjama u industrijskom sektoru te da ih procesuiraju po hitnom postupku, Ministarstvo ekonomije smatra da pravosudni organi u Crnoj Gori obavljaju svoj posao u skladu sa zakonom te da će svaka tužba, ukoliko je osnovana, biti procesuirana saglasno proceduri. Takođe, smatramo da ugovori iz privatizacionih procesa (ukoliko se na njih misli, jer nije eksplicitno navedeno koji ugovori su u pitanju), nijesu sklapani na protivzakonit način i na štetu Crne Gore već u skladu sa zakonskom regulativom koja reguliše proces privatizacije. Ukoliko postoje indicije da takvi ugovori postoje pozivamo da se takvi ugovori prijave i procesuiraju kod nadležnih državnih organa.

Tačka 7: U vezi stava da Skupština poziva Vladu, akademsku zajednicu, industrijski sektor, medije, strukovna udruženja i druge institucije da svoje kapacitete podrede ostvarivanju dinamične inovativne politike u Crnoj Gori, ističemo da je, prilikom izrade politike, Vlada formirala međuresorni Radni tim za izradu i implementaciju industrijske politike čime se na sveobuhvatan način pristupilo izradi politike,

uspostavio okvir za integraciju i koordinaciju sektorskih strategija, ali i krovnih strateških dokumenata. U procesu izrade realizovane su i brojne konsultacije sa predstavnicima privatnog sektora, kao i relevantnim akterima iz domena obrazovanja i inovacija, dakle svim relevantnim učesnicima koji daju doprinos modernizaciji industrije, čime je obezbijedena njihova potpuna uključenost u proces njene implementacije. Ujedno, ostvarena je dugoročna i kvalitetna komunikacija sa predstavnicima EK i time obezbijedena usklađenost sa industrijskom politikom EU.

Tačka 8: U odnosu na zahtjev o neophodnosti stvaranja pretpostavki za optimalan i dugoročno održiv i pametan razvoj nove konkurentne industrije sa većom dodatnom vrijednošću, Ministarstvo ekonomije ističe da su koncepti pametnog i održivog rasta i unaprijeđenja konkurentnosti integrisani u okviru ciljeva i mjera Industrijske politike kao krovnog dokumenta. Samim tim, kroz uspostavljen institucionalni okvir odnosno saradnju i koordinaciju aktivnosti različitih institucija i aktera privatnog i javnog sektora, u tijesnoj saradnji sa privredom i ostalim ključnim partnerima, kreiraju se i sprovode sve mjere industrijske politike usklađene sa navedenim konceptima rasta i razvoja, što jasno upućuje da su već uključeni svi koji, na bilo koji način, mogu i trebaju da doprinesu ispunjenju zadatih ciljeva.

Tačka 9: Kada je u pitanju definisanje konkretnih sektora na kojima treba da se bazira ciljani industrijski razvoj, Ministarstvo ekonomije ističe da su, nakon detaljnih analiza performansi u prethodnom periodu, doprinosa BDP i raspoloživosti resursa koji mogu biti efikasnije iskorišćeni, kroz politiku već identifikovani i grupisani sektori od ključnog značaja za industriju i ekonomiju Crne Gore. Dakle, sektori u kojima Crna Gora posjeduje komparativne prednosti sa jakim potencijalom za povećanje izvoza su energetika, prehrambena industrija, metalna industrija, drvna industrija i turizam i sa njima povezani sektori koji podržavaju industrijski razvoj (građevinarstvo i saobraćaj, informaciono-komunikacione tehnologije i poslovne usluge), što jasno upućuje da navedeni zahtjev ne donosi nikakve novine koje već strateški nisu prepoznate.

Tačka 10: U odnosu na navode, koje se odnose na personalni sastav Vlade Crne Gore, postojeću kompetentnost i profesionalizam, kao i u slučaju uvodnog dijela Predloga rezolucije, može se zaključiti da sve prethodno navedeno, kao i ostvareni rezultati u ovoj oblasti, u potpunosti demantuju ovakve navode.

Tačka 11: U odnosu na predlog 14 konkretnih mjera koje su bazirane na prethodno definisanim zahtjevima, Ministarstvo ekonomije ističe sledeće:

Kako je već više puta istaknuto, u cilju razvoja industrije i konkurentnosti crnogorske ekonomije, Vlada Crne Gore, aktivno sprovodi Industrijsku politiku Crne Gore do kraja 2020. god. Od početka primjene politike, a nakon definisanja aktivnosti i institucija u čijoj nadležnosti je realizacija istih, tokom 2016. god. realizovano je 50 razvojnih programa, projekata i aktivnosti za čiju primjenu je utrošeno preko 268,5 mil €, a u 2017. god. 68 razvojnih programa, projekata i aktivnosti za čiju realizaciju je utrošeno preko 289,6 mil €. Takođe, u toku je izrada Izvještaja za 2018. god, u kojoj je, u skladu sa Akcionim planom planirana realizacija 63 razvojna programa, projekta i aktivnosti uz planiranih 276,3 mil € za njihovu realizaciju. Dakle, konkretne mjere i aktivnosti za koje se Vlada Crne Gore opredijelila u ovoj oblasti sastavni su dio jednogodišnjih Akcionih planova koje Ministarstvo ekonomije u saradnji sa Koordinacionim tijelom za implementaciju Industrijske politike priprema na godišnjem nivou i o čijoj se implementaciji u kontinuitetu izvještava kako Vladi, tako i cjelokupnu javnost Crne Gore.

Konkretno, što se tiče 14 mjera/podtačaka, Ministarstvo ekonomije zadržava pravo da se o predlozima sadržanim u prve dvije podtačke ne izjašnjava. Po pitanju naredne tri podtačke, odnosno u vezi osnivanja Instituta za razvoj Crne Gore, Crnogorske razvojne banke i jednočlanog akcionarskog društva u državnom vlasništvu "Industrija Crne Gore" AD, Ministarstvo ekonomije ističe da predloženo nije prihvatljivo. Ovo iz razloga što u domenu razvoja, u okviru svojih nadležnosti, djeluju brojne institucije poput Ministarstva ekonomije, Ministarstva nauke, Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, Ministarstva finansija, Sekretarijat za razvojne projekte i ostale državne institucije, instituti, brojna privredna udruženja i poslovne asocijacije, koji aktivno sarađuju u cilju stvaranja uslova za održivi ekonomski razvoj. Ideja o formiranju

Crnogorske razvojne banke, djelimično je, u skladu sa zakonskim propisima, pretočena kroz rad Investiciono-razvojnog fonda CG, koji posluje u cilju podrške ekonomske politike Vlade Crne Gore i podsticanja ubrzanog privrednog razvoja Crne Gore, dinamiziranja rasta mikro, malih, srednjih i velikih privrednih subjekata, ravnomjernijeg regionalnog razvoja, konkurentnosti i likvidnosti privrednih subjekata, kao i podsticanja finansiranja drugih projekata od lokalnog, regionalnog i državnog značaja. Takođe, s obzirom da nije jasno kojom bi se djelatnošću potencijalno privredno društvo bavilo, nije opravdano osnivanje istog. Nadalje, sljedećom podtačkom definisano je raskidanje protivzakonitih koncesionih ugovora i zabrana izvoza boksita, rude i prirodnih dobara, što nije prihvatljivo jer se vrši redovni monitoring realizacije potpisanih ugovora. Dodatno, ističemo i da Ministarstvo ekonomije nije, u ime Vlade Crne Gore, zaključilo nijedan protivzakoniti ugovor o pravu na eksploataciju mineralnih sirovina, niti je u nadležnosti Ministarstva ekonomije da zabranjuje izvoz boksita budući da su pod njegovim nadzorom izvršavanje ugovornih obaveza.

Što se tiče sledeće dvije podtačke, koje se odnose na potrebu izrade strateških dokumenata i prateće akcione planove koji će biti u punoj saglasnosti sa novom industrijskom politikom Evropske unije, ističemo da je Industrijska politika Crne Gore do kraja 2020. god, kao i prateći akcioni planovi koji se sprovode na godišnjem nivou, u skladu sa obavezama iz pregovaračkog procesa u okviru Pregovaračkog poglavlja 20 predmet posebne pažnje Evropske komisije koja, na takav način, kontinuirano prati stanje u ovoj oblasti i koja, do sada, u smislu kvaliteta i sadržine dokumenta odnosno koncepta mjera i aktivnosti koje je realizuju nije uputila ni jedan negativan komentar.

Dodatno, analizirajući predloge u narednih 5 podtačaka, Ministarstvo ekonomije ističe neopravdanost predlaganja izrade studija revitalizacije i dugoročne održivosti aluminijske industrije, industrije čelika, industrije prerade drveta, prehrambene industrije i građevinske industrije, pogotovo imajući u vidu da su svi pomenuti sektori detaljno razrađeni kako unutar predmetnog dokumenta tako i u okviru pojedinačnih sektorskih strategija. Kroz akcione planove industrijske politike sprovode se aktivne mjere koje će, u narednom periodu u domenu metalne industrije (aluminijska i industrija čelika) rezultirati tehnološkom modernizacijom i boljim performansama u zaštiti životne sredine. Kod industrije prerade hrane i drvne industrije, s obzirom na raspoložive potencijale, već se stimulišu ulaganja u poboljšanje kvaliteta prehrambenih i drvnih proizvoda, podstiču ulaganja u više faze prerade i povećanje stepena finalne prerade. U oblasti građevinarstva sprovode se mjere usmjerene ka većoj iskorišćenosti raspoloživi prirodni potencijali (drvena masa, mineralni resursi, kamen, rudna bogatstva), što rezultira porastom kvaliteta gradnje.

U vezi sa poslednjom podtačkom, koja se odnosi na studiju plana razvoja tržišta kapitala, ističemo da se, u prethodnom periodu, aktivno radilo na izradi zakonodavnog okvira koji reguliše oblast tržišta kapitala. Krajem 2017. god. donijet je najvažniji pravni akt Zakon o tržištu kapitala, pri čemu se rad nastavio kroz dalje donošenje podzakonskih akata, čime se ispunjavaju neophodni uslovi za ispunjenje mjerila u dijelu Pregovaračkog poglavlja 6 – Privredno pravo, što implicira da je EK dala zeleno svjetlo da je oblast dovoljno regulisana odnosno da, kao i u prethodnim slučajevima, ova mjera ne donosi ništa novo.

Zaključak: Predlog rezolucije definiše gotovo sve aktivnosti koje su već prepoznate i razrađene industrijskom politikom, koja osim analize samog stanja u oblasti industrije definiše rješenja i utvrđuje prioritete djelovanja i pravce daljeg razvoja, a, dodatno, kroz mehanizam godišnjih akcionih planova za implementaciju obezbjeđuje kontinuirani monitoring i evaluaciju cjelokupnog procesa realizacije industrijske politike. Samim tim, ocjenjuje se da Predlog rezolucije o reindustrijalizaciji ne donosi nikakve novine i da nije potreban u okolnostima kada postoji strateški dokument koji je Vlada Crne Gore utvrdila sredinom 2016. god. i kada se sinhronizovanim aktivnostima institucija javnog sektora i relevantnih asocijacija privatnog sektora intenzivno, u kontinuitetu, radi na implementaciji aktivnosti definisanih Industrijskom politikom Crne Gore do 2020.g.

Industrijskom politikom CG do 2020.g. je jasno prepoznato da modernizacija sektora sa potencijalom rasta i razvoja uz primjenu principa pametne specijalizacije za podršku najperspektivnijim industrijskim sektorima, razvoj novih industrija, klustersko povezivanje i uključivanje u industrijske lance vrijednosti su elementi koji imaju značajnu ulogu u razvoju i usvajanju novih tehnologija, stvaranju novih industrijskih proizvoda i poboljšanju izvoznog potencijala, što sveukupno vodi ka jačanju industrijske konkurentnosti. Dodatno, u procesu implementacije Industrijske politike se posebno vodi računa o praćenju politike EU i usklađivanju sa inoviranim EU okvirom Industrijske politike što podrazumijeva kontinuiranu komunikaciju sa EK. U tom kontekstu je i započet proces usklađivanja sa najnovijim preporukama iz Saopštenja EK, sa fokusom na rast investicija u nove tehnologije, inovacijama, stvaranju preduslova za široku digitalizaciju privrede, internacionalizaciju i tranziciju ka nisko-karbonskoj i cirkularnoj ekonomiji.

Konačno, prema postojećoj praksi u regionu i u svijetu, strateški pravci razvoja i ciljevi industrijske politike za određeni vremenski period utvrđuju se od strane donosioca političkih odluka u državi, što je urađeno i kod nas, pri čemu svakako moramo imati u vidu nužne pretpostavke zajedničkog djelovanja na svim nivoima vlasti u pravcu privlačenja stranih i podsticanja domaćih investicija koji će uz postojeće programske inicijative efektivirati povećanjem učešća industrije u BDP i generalno povećanjem konkurentnosti crnogorske ekonomije.

Polazeći od navedenog, Ministarstvo ekonomije predlaže Vladi Crne Gore da ne prihvati Predlog rezolucije o reindustrijalizaciji Crne Gore.

S poštovanjem,

MINISTARKA

Dragica Sekulić